

Research article

ความทรงจำของข้าพเจ้าและมารดาสู่งานสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีอัลไซเมอร์ An Alzheimer Documentary Film : A Memory between my Mother and I

รัชพันธ์ สุขรัตน์ไชยกุล¹ เขมพัทธ์ พัชรวิชัย^{2*}

Rachapant Sukrattanachai¹ Khemmapat Patcharawit^{2*}

Received: 14 March 2025 | Revised: 28 May 2025 | Accepted: 29 May 2025

<https://doi.org/10.55003/acaad.2024.278337>

บทคัดย่อ

โรคอัลไซเมอร์เป็นหนึ่งในโรคที่เกิดจากความเสื่อมถอยของสมอง ถือเป็นโรคที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ยาที่มีในปัจจุบันทำได้แค่เพียงช่วยยืดระยะเวลาให้ผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้นานที่สุด แต่สุดท้ายแล้วก็ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้อีกเลย ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งในปัจจุบันภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับโรคสมองเสื่อมยังหาชมได้ค่อนข้างน้อย ทำให้ประชาชนทั่วไปก็ยังไม่มีความเข้าใจว่าสมองเสื่อมเป็นเพียงแค่การหลงลืมทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการดูแลมารดาที่ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2559 ทั้งที่มีอายุเพียงแค่ 57 ปี ได้ผ่านประสบการณ์ตรงรวมถึงได้เห็นความเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและอยากถ่ายทอดให้กับแพทย์ พยาบาล ผู้ดูแลผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป งานวิจัยเรื่องความทรงจำของข้าพเจ้าและมารดาสู่งานสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีอัลไซเมอร์เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโรคอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดี 2) ถ่ายทอดความทรงจำของข้าพเจ้าในการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดี และ 3) ประเมินผลงานภาพยนตร์สารคดีความทรงจำของข้าพเจ้าและมารดาผู้ป่วยอัลไซเมอร์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตลอดจนถึงการสนทนากับบุคคลใกล้ชิดกับคุณแม่เพื่อระลึกความทรงจำและนำมาเขียนบทภาพยนตร์สารคดีจากนั้นจึงทำการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีสั้นความยาว 20 นาที หลังจากนั้นจึงนำภาพยนตร์สารคดีไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาพยนตร์สารคดีและผู้เชี่ยวชาญด้านโรคสมองเสื่อมจำนวนทั้งหมด 12 ท่าน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) พบว่าภาพยนตร์สารคดีสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโรคอัลไซเมอร์ได้ ซึ่งเรื่องราวของคุณแม่ ช่วยสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงกับผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์คนอื่น ๆ ได้ในสังคม 2) พบว่าภาพยนตร์สารคดีสามารถถ่ายทอดความทรงจำของข้าพเจ้าในการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์ได้ด้วยภาพถ่ายและ footage ที่ใช้เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นและมีหลากหลายเหตุการณ์ ทำให้เห็นถึงความทรงจำของลูกที่มีต่อแม่ 3) การประเมินผลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีพบว่า ภาพยนตร์สารคดีสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและให้ความเข้าใจชีวิตของผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ได้เป็นอย่างดีจากภาพถ่ายและวิดีโอที่เคยบันทึกไว้ในอดีต ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมรวมถึง

¹ นักวิจัยอิสระ 195/1229 คอนโด ไอดีโอ โอทู ถนนสรรพาวุธ แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

¹ Independent researcher, 195/1229 Ideo O2 Condominium, Sanphawut Road, Bang Na Tai Subdistrict, Bang Na District, Bangkok 10260

² สาขาวิชาการออกแบบสื่อดิจิทัลและการภาพยนตร์ คณะสถาปัตยกรรม ศิลปะและการออกแบบ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

² Digital Media Design and Motion Pictures, School of Architecture, Art, and Design, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

*ผู้พิมพ์ประสานงาน (corresponding author) อีเมล: khemmapat.pa@kmitl.ac.th

ผู้ดูแลได้ตระหนักถึงความจริงของโรคอัลไซเมอร์ที่มากกว่าการหลงลืมทั่วไปรวมถึงข้อคิดที่ได้จากการชม อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์สารคดีสั้นเรื่องนี้ยังสามารถพัฒนาให้ต่อไปได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ในการทำภาพยนตร์สั้นมากขึ้น

คำสำคัญ: โรคอัลไซเมอร์ ภาพยนตร์สารคดี

Abstract

Alzheimer's disease, a form of brain degeneration, is an incurable condition where current treatments only delay the progression of symptoms, allowing patients more time to care for themselves before inevitably becoming dependent. Caring for Alzheimer's patients is crucial. In addition, at present there are still few documentaries about dementia that can be viewed, causing the general public to still have the perception that dementia is just general forgetfulness. And through the researcher's personal experience with a mother who suffered from Alzheimer's disease from 2006 to 2016 at the age of 57, the researcher has gained valuable insights. This first-hand experience not only enhanced his understanding but also fueled his desire to share this knowledge with doctor, nurse, caregivers and the wider public.

The paper titled "Memories of My Mother and I Toward an Alzheimer's Documentary Film" aims to achieve several objectives through a creative research approach: 1) to illustrate the progression of Alzheimer's disease using a documentary film, 2) to capture the researcher's memories of living with an Alzheimer's patient within the film, and 3) to assess the documentary's portrayal of these experiences using qualitative research methods. The researcher reviewed pertinent literature and engaged in discussions with those close to the researcher's mother to gather memories for the documentary script. Subsequently, a 20-minute short documentary film was created, complemented by newly filmed content that adheres to a structured storyline. The film was evaluated by 12 experts in documentary filmmaking and dementia care.

The findings according to first objective indicate that the documentary successfully conveyed an understanding of Alzheimer's disease changes through the personal story of the researcher's mother, reflecting broader societal experiences.

The findings, according to the second objective, reveal that the film effectively captured the researcher's memories with his mother, showing the child's perspective through authentic photographs and footage, which depict the extended journey faced by caregivers and Alzheimer's patients.

The findings, according to third objective, show that the evaluation of the documentary revealed its effectiveness in portraying these stories and enhancing understanding of the disease's impact beyond mere forgetfulness, offering valuable insights to audiences, including caregivers. However, the documentary short film could benefit from further improvements, suggesting a need for more skill and experience in short film production.

Keywords: Alzheimer's disease, Documentary Film

1. บทนำ

ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ ซึ่งโรคสมองเสื่อมถือเป็นโรคประจำตัวของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ระบุว่า โลกมีผู้ป่วยด้วยโรคสมองเสื่อมราว 50 ล้านคน และในทุก ๆ ปีจะมีผู้ป่วยใหม่เพิ่มขึ้น 10 ล้านคน สำหรับในประเทศไทย มีรายงานโดยข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข คาดว่าในปี พ.ศ. 2573 จำนวนผู้ป่วยจะเพิ่มขึ้นถึง 1,117,000 คน ภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ยาที่มีใช้ในปัจจุบัน ทำได้แค่เพียงช่วยยืดระยะเวลาให้ผู้ป่วยสามารถอยู่ในช่วงที่ดูแลตัวเองได้นานที่สุดเท่านั้น (Srinim & Nontaput, 2017) การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมจึงถือเป็นภาระของครอบครัวเพราะผู้ป่วยไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความจำเป็นที่ต้องมีคนดูแลอย่างใกล้ชิด หนึ่งในนั้นก็คือญาติและครอบครัว บางครอบครัวที่มีฐานะแต่ไม่สามารถดูแลได้ จึงพาผู้ป่วยให้ไปอยู่ในศูนย์ดูแลผู้ป่วย แต่ยังมีอีกหลายครอบครัวที่ผู้ดูแลเป็นคนวัยทำงาน ต้องแบกรับภาระทั้งด้านค่าใช้จ่ายและเสียสละเวลาเพื่อมาดูแล รวมถึงผลกระทบทางจิตใจก่อให้เกิดความเครียดและอาจมีอาการซึมเศร้าตามมา จากความเสื่อมถอยดังกล่าว หากมีการดูแลและรักษาผู้ป่วยอย่างถูกวิธี จะช่วยชะลอหรือลดอาการของโรคได้ ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์และการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดูแลที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลผู้ป่วยไปตามสถานการณ์ในแต่ละวัน ซึ่งจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข (Chansirikarnjana, 2014)

ภาพยนตร์ถือได้ว่าเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวชีวิตมนุษย์ได้อย่างทรงพลัง ทั้งในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นจริงของรูปแบบภาพยนตร์สารคดี ซึ่งในปัจจุบันภาพยนตร์สารคดีมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากกว่าในอดีต เนื่องจากมีอิสระในการแสดงออก ไม่จำกัดเนื้อหาและเทคนิคในการนำเสนอ โดยเป็นภาพยนตร์ที่วาดด้วยเรื่องของความเป็นจริงแต่ผู้สร้างสามารถถ่ายทอดออกมาตามมุมมองหรือทัศนคติของผู้สร้างเอง (Weerasarn, 2017) จากการค้นคว้าข้อมูลภาพยนตร์สารคดีอัลไซเมอร์มีอยู่ค่อนข้างน้อย อาทิ ภาพยนตร์เรื่อง Cecil and Carl (2016) สร้างโดยผู้กำกับ เอลวิส เลออน และแกสตัน อีวอร์รา ความยาว 15 นาที ซึ่งเป็นสารคดีเชิงสังเกตการณ์ตามติดชีวิตคู่ชายรักร่วมเพศซึ่งมีอาการอัลไซเมอร์ ภาพยนตร์เรื่อง First Cousin Once Removed (2012) นำเสนอความเสื่อมถอยของ เอ็ดวิน โชนิก นักประพันธ์ที่ค่อย ๆ มีอาการอัลไซเมอร์ ในระยะเวลา 5 ปีหรือภาพยนตร์เรื่อง Gerry's Legacy (2013) นำเสนอเรื่องราวของลูกสาวในการดูแลผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมระยะสุดท้ายของพ่อ ซึ่งทั้งหมดเป็นภาพยนตร์ต่างประเทศ เห็นได้ว่าภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชีวิตผู้ป่วยอัลไซเมอร์ในประเทศไทยยังไม่มีผู้ใดผลิตมาก่อน ซึ่งสภาพสังคมวิถีชีวิตและการดูแลผู้ป่วยอัลไซเมอร์ของไทยกับต่างประเทศนั้นมีความแตกต่างกันมากและยากที่จะสื่อสารให้เข้ากับชุมชนชาวไทย

ทั้งนี้จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ดูแลมารดาซึ่งมีอายุ 57 ปี และเริ่มมีอาการโรคอัลไซเมอร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2559 ผู้วิจัยได้บันทึกภาพนิ่งและวิดีโอเหตุการณ์ ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลา 10 ปี ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจและอยากถ่ายทอดให้กับประชาชนทั่วไปและผู้ที่กำลังจะเผชิญสถานการณ์โรคอัลไซเมอร์ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะสร้างภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับมารดาที่ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์เพื่อนำเสนอถึงเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจจากความทรงจำของผู้วิจัย เพื่อให้เข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์รวมถึงการสื่อถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์กับผู้ดูแลและเพื่อให้คนรอบข้างได้เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโรคอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดี
- 2.2 เพื่อถ่ายทอดความทรงจำของข้าพเจ้าในการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดี
- 2.3 เพื่อประเมินผลงานภาพยนตร์สารคดีในด้านเนื้อหาและในด้านวิธีการนำเสนอผ่านภาพยนตร์สารคดี

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายและความสำคัญของภาพยนตร์สารคดี

คำว่า Documentary ถูกนำมาใช้ในครั้งแรกในการอธิบายภาพยนตร์เรื่อง โมอาน่า (Moana) 1926 กำกับโดย โรเบิร์ต ฟลาเฮอร์ตี (Robert Flaherty) ซึ่งจอห์น เกียร์สัน (John Grierson) นักวิชาการชาวอังกฤษนักวิจารณ์ภาพยนตร์ ได้เขียนว่าเป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดให้เห็นขนบธรรมเนียมประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กหนุ่มชาวโพลินีเซีย (Polynesia) และมีคุณค่าทางสาระ อันประกอบไปด้วยการนำเสนอเรื่องราวตามความเป็นจริงให้เนื้อหาสาระ แนวคิด ความน่าเชื่อถือ หรือ สร้างให้เกิดความประทับใจ ซึ่งต่อมา จอห์น เกียร์สัน ได้ใช้คำว่า Documentary เพื่ออธิบายถึงลักษณะและประเภทของภาพยนตร์ที่มีการวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในทางสังคมและการเมือง จอห์น เกียร์สัน เชื่อว่า แม้ว่าภาพยนตร์สารคดีจะต้องสร้างขึ้นจากเรื่องจริงและไม่ได้เสริมเติมด้วยเรื่องที่แต่งขึ้นแต่ขณะเดียวกันก็ควรต้องมีความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินในการนำเสนอ เปรียบเช่นศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น จิตรกรรม หรือ ประติมากรรม เช่นกัน ศิลปินต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ยกเอาความจริงทั้งหมดมานำเสนอโดยไม่ปรุงแต่ง ซึ่งพรรณนาดังกล่าวก็ตรงกับบิดาแห่งภาพยนตร์สารคดีอเมริกันอย่าง โรเบิร์ต ฟลาเฮอร์ตี ที่ว่า การเพิ่มสิ่งใดเข้าไปในภาพยนตร์สารคดีบ้างนั้นไม่ใช่สิ่งที่ผิด การตัดต่อ การบรรยาย และการใส่เพลงประกอบย่อมทำได้ ตราบใดที่สิ่งที่ผู้ชมได้รับนั้นคือความจริง

รายการสารคดี คือรายการที่นำเสนอข้อมูล ภาพ และเสียงของเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่จริง โดยนำเสนอเรื่องราวเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียด เจาะลึก ตลอดรายการ สารคดีจัดเป็นรายการประเภท Non-fiction เนื่องจากเนื้อหาของรายการเป็นข้อเท็จจริงและเชื่อถือได้ มิใช่เรื่องที่แต่งขึ้น และยังจัดเป็นรายการประเภทสาระ แม้สารคดีบางรายการจะนำเสนอโดยมีกลิ่นอายของบันเทิงคดี แต่เนื้อหาหรือข้อมูลที่น่าเสนอมุ่งหวังให้ผู้ชมเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ

Rungcharoenpong (2014) ซึ่งรายการประเภทนี้จะมุ่งเสนอข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ เมื่อผู้ชมดูแล้วรู้สึกว่าการนำเสนอของรายการค่อนข้างจะมีสาระและความรู้เป็นหลัก แต่ความจริงแล้ว รายการสารคดีสามารถให้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิง ซึ่งความบันเทิงในที่นี่ อาจเป็นการพูดคุยในรายการอย่างสนุกสนาน ภาพที่น่าเสนอในรายการอาจดูแล้วเพลิดเพลิน เสียงดนตรีที่เร้าใจครึกครื้นทำให้เข้ากับเรื่องราวที่น่าเสนอ (Phonphong, 2006)

คุณค่าของภาพยนตร์สารคดีแตกต่างจากคุณค่าของภาพยนตร์บันเทิง ซึ่งจะมีมาน้อยแค่ไหนก็ตาม ขึ้นงานภาพยนตร์สารคดีนั้นต้องมีคุณค่าในด้านการบันทึกความจริงคล้ายกับภาพถ่าย เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงยุคสมัยได้ จากความหมายที่ได้อ้างอิงมาข้างต้น กล่าวโดยสรุปคือ สารคดีคือ ภาพยนตร์ที่นำเสนอข้อมูลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างเจาะลึก โดยมุ่งหวังให้ผู้ชมเกิดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกหรือเห็นความเป็นจริงในมิติที่ลึกลงไป ได้รับสาระความรู้ที่เป็นความจริง ไม่มีการเสริมเติมแต่ง แต่สามารถนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบไม่จำเป็นต้องนำเสนอตรง ๆ โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของบันเทิงคดีได้ เพื่อให้ผู้ชมได้รับความรู้ควบคู่ไปกับความบันเทิง ซึ่งการนำเสนอในรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดทอนความเป็นวิชาการของสารนั้น ๆ เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงเนื้อหาเหล่านั้นได้ง่ายมากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่ควรคำนึงไว้คือการยึดมั่นในความเป็นสารคดี ที่จะต้องเป็นเรื่องจริง (Raksasatt, 2018)

3.2 รูปแบบของภาพยนตร์สารคดี (Mode of Documentary)

สำหรับความพยายามถ่ายทอดความจริงในภาพยนตร์สารคดีนั้น บิลล์ นิโคลส์ (Bill Nichols) นักวิชาการชาวอเมริกันมองว่าภาพยนตร์สารคดีนั้นสามารถจำแนกได้หลายแบบโดยรูปแบบสารคดี (Mode of Documentary) สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะขององค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ภาพยนตร์สารคดีเชิงบทกวี (Poetic Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก จิตสำนึกของคนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก เป็นการนำเสนอเรื่องราวจากความจริงที่ผู้กำกับมองเห็นแง่มุมส่วนตัว มักมีความลึกซึ้งเชิงปรัชญาและต้องการถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะมากกว่าการใช้เสียงบรรยายตรง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ชมรับรู้ความรู้สึกมากกว่า

ข้อเท็จจริง โดยภาพยนตร์นำเสนอในเชิงบทกวี บทเพลง ผู้ชมต้องตีความเอง เป็นสื่อในการนำเสนอถึงความรู้สึกภายในจิตใจของบุคคลในเรื่อง

3.2.2 ภาพยนตร์สารคดีเชิงอธิบาย (Expository Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปิดเผยเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีต โดยการใช้เสียงบรรยายประกอบภาพ บ่อยครั้งที่เสียงบรรยายเปรียบเสมือน Voice of God ซึ่งหมายถึง ผู้บรรยายสามารถรู้เรื่องราวล่วงหน้าก่อนที่จะบรรยายออกไป ปัจจุบันยังใช้อยู่เสมอสำหรับภาพยนตร์ที่ต้องการให้ข้อมูล เช่น สารคดีวิทยาศาสตร์ สารคดีธรรมชาติ หรือภาพคอมพิวเตอร์กราฟฟิกบางส่วนในการเล่าเรื่องที่ต้องการให้รายละเอียดของข้อมูล จุดเด่นของสารคดีแนวนี้คือการบรรยายประกอบภาพ โดยเน้นการให้ความรู้ เน้นสื่อสารอย่างกระชับและตรงประเด็น

3.2.3 ภาพยนตร์สารคดีเชิงสังเกตการณ์ (Observational Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพการสังเกตการณ์ เกิดขึ้นตามมาเมื่อมีเทคโนโลยีที่ทำให้กล้องมีขนาดเล็กลง มีเครื่องบันทึกเสียงที่สามารถพกพาได้ ผู้ทำสารคดีจึงสามารถสะท้อนความจริงได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยการเฝ้าสังเกตการณ์ ไม่มีการใช้เสียงบรรยายหรือปรากฏคำบรรยายใด ๆ ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า “Fly on the Wall” ทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนเป็นแมลงวันบินมองดูเหตุการณ์นั้น ส่วนมากมักไม่ให้คนสบตากับกล้อง เพราะจะทำให้คนรู้สึกเป็นการแสดงหน้ากล้อง

3.2.4 ภาพยนตร์สารคดีเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมซึ่งเกิดขึ้นจากนักทำสารคดีไม่แน่ใจว่าความจริงคืออะไร การเฝ้าสังเกตการณ์อย่างเดียวไม่อาจค้นหาความจริงได้ จึงต้องมีการสัมภาษณ์คนหลายคนที่มีความคิดแตกต่างกันเพื่อค้นหาคำตอบนั้น ด้วยการถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดและกริยาท่าทางในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งมักจะอยู่ในรูปแบบของคำถาม การสัมภาษณ์หรือรายการเจาะประเด็นข่าว

3.2.5 ภาพยนตร์สารคดีเชิงสะท้อนกลับ (Reflective Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดให้เห็นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากการถ่ายทำสารคดี รวมถึงอากัปกริยาของบุคคลในเรื่องที่ผู้สร้างต้องการสะท้อนมุมมองให้คนดูเห็น มองเห็นเบื้องหลังการทำงาน เป็นการสะท้อนความคิดส่วนตัวของผู้กำกับสู่คนดู แสดงความจริงอันบริสุทธิ์ เช่น ใช้การเล่าเรื่อง การตัดต่อ การใส่ดนตรีแล้วให้ความรู้สึกใหม่ อาจมีตัวผู้กำกับอยู่ในภาพยนตร์ด้วย บางครั้งมองเห็นเบื้องหลังการทำงาน ที่เรียกว่า “หนังซ้อนหนัง”

3.2.6 ภาพยนตร์สารคดีเชิงอัตวิสัย (Performative Mode) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดง ผู้สร้างสารคดีจะเป็นตัวแสดงเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นความคิดและความรู้สึกของตนจริง ๆ ในสถานการณ์นั้น ภาพยนตร์จึงเน้นการสร้างอารมณ์มากกว่าการนำเสนอความจริง จึงขาดความเป็นกลาง บางครั้งเมื่อมีการใช้สไตล์ของภาพยนตร์มากเกินไป จะทำให้รู้สึกกว่าเป็นภาพยนตร์บันเทิงมากกว่าภาพยนตร์สารคดี

อย่างไรก็ตามการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบภาพยนตร์สารคดี สิ่งสำคัญคือการตั้งคำถามว่าจะเล่าเรื่องแบบใด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษารูปแบบให้มีความเข้าใจ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าภาพยนตร์สารคดีมีการผสมผสานวิธีในการนำเสนอหลายแบบเข้าด้วยกัน อาจจะมีการใช้รูปแบบสารคดีเชิงอัตวิสัย (Performative Mode) ซึ่งผู้กำกับลงไปในสถานการณ์นั้นผสมกับรูปแบบสารคดีเชิงอธิบาย (Expository Mode) ที่มีการใช้เสียงบรรยายให้ข้อมูลตลอดทั้งเรื่องก็สามารถทำได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สร้างในการไตร่ตรองว่าควรจะใช้วิธีใดในการนำเสนอจึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด (Doughty & Etherington-wright, 2018)

3.3 กระบวนการผลิตภาพยนตร์สารคดี

สำหรับขั้นตอนการพัฒนาโครงการภาพยนตร์สารคดี ประกอบด้วย

3.3.1 การคัดเลือกประเด็นที่จะนำมาพัฒนาเป็นภาพยนตร์สารคดี โดยประเภทของประเด็นที่ผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดีมักเลือกมาเพื่อพัฒนา ได้แก่ ประเด็นที่ผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดีสนใจเป็นพิเศษ ประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม ประเด็นที่ต้องการของแหล่งสนับสนุนทางการเงิน

3.3.2 การกำหนดโครงสร้างของสารคดี เนื่องจากภาพยนตร์สารคดี ผู้ผลิตไม่สามารถกำหนดเนื้อเรื่องหรือแต่งเรื่องเองขึ้นมาใหม่ เพราะประเด็นที่นำมาผลิตนั้นเป็นความจริงและข้อเท็จจริง ดังนั้นวิธีที่จะทำให้การจัดการเนื้อหาที่ไม่สามารถควบคุมได้อย่างเป็นระบบ คือการกำหนดโครงสร้างของภาพยนตร์สารคดี สำหรับองค์ประกอบที่ใช้กำหนดโครงสร้างในการเล่าเรื่องประกอบด้วย

3.3.3 การเลือกวิธีการนำเสนอ ผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดีควรพิจารณาจากรูปแบบของภาพยนตร์สารคดีเป็นสำคัญ เนื่องจากภาพยนตร์สารคดีในปัจจุบันมีรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบสารคดีเชิงอธิบาย (Expository Mode) รูปแบบสารคดีเชิงสังเกตการณ์ (Observational Mode) เป็นต้น ซึ่งผู้ผลิตไม่สามารถเขียนบทสารคดีอย่างละเอียดได้นอกจากกำหนดสิ่งที่จะถ่ายอย่างคร่าว ๆ จากนั้นจึงเข้าไปถ่ายเหตุการณ์ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นการเลือกวิธีการนำเสนอตั้งแต่แรกจะช่วยให้ผู้ผลิตสารคดีมีความชัดเจนในกระบวนการทำงานขั้นตอนต่าง ๆ

3.3.4 การกำหนดวิธีการเล่าเรื่อง เมื่อผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดี ตัดสินใจได้แล้วว่า จะเลือกผลิตภาพยนตร์สารคดีแบบใด สิ่งที่ต้องทำต่อไป คือ การกำหนดวิธีการเล่าเรื่องว่าจะนำเสนอออกมาในรูปแบบไหน หากไม่นับภาพยนตร์รูปแบบสารคดีเชิงอธิบาย (Expository Mode) ที่ผู้ผลิตต้องเขียนบทสารคดีให้เสร็จสมบูรณ์ก่อนที่จะถ่ายทำ ภาพยนตร์สารคดีเกือบทุกแบบ ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะเขียนบทอย่างละเอียดได้ ด้วยเหตุนี้สิ่งที่ผู้ผลิตต้องทำ คือการกำหนดวิธีการเล่าเรื่องว่าจะนำเสนอเนื้อหาสารคดีอย่างไร สำหรับขั้นตอนของการกำหนดวิธีการเล่าเรื่อง ได้แก่

1) การตั้งสมมติฐาน สำหรับกำหนดวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดี คือการคาดการณ์เนื้อหาของภาพยนตร์ที่จะสร้างว่าจะจบลงเช่นไร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตสามารถกำหนดทิศทางการถ่ายทำได้อย่างชัดเจนขึ้น 2) การวางโครงสร้างการเล่าเรื่อง โดยผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดีสามารถยึดหลักการเล่าเรื่องแบบภาพยนตร์บันเทิงทั่วไป กล่าวคือ เริ่มด้วยประเด็นที่จะนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล หรือ เหตุการณ์ จากนั้นเข้าสู่การนำเสนอข้อเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นของเรื่อง ก่อนที่จะเข้าสู่ช่วงสรุปในตอนท้าย 3) การค้นคว้า (Research) ในระหว่างที่ผู้ผลิตภาพยนตร์สารคดีกำลังวางโครงสร้างในการเล่าเรื่องอยู่นั้น สิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป คือการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่จะนำเสนอ 4) การวางแผนงบประมาณ (Budget plan) 5) การแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน (Aree, 2021)

3.4 ความรู้เกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์

โรคอัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease) หมายถึง ภาวะทางสมองเสื่อมชนิดหนึ่งซึ่งเกิดจากการตายของเซลล์ ทำให้การทำงานของสมอง เสื่อมลงจนเกิดการสูญเสียความทรงจำและระบบความคิด (Tancharoenrat, 2010) อันส่งผลกระทบต่อกิจวัตรประจำวันและการดำเนินชีวิต เช่นมี ความทรงจำบกพร่อง หลงลืมง่าย สติปัญญาลดลง สูญเสียทักษะในการรับรู้และการสื่อสาร ไม่สนใจคนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ในระยะที่ 3 จะมีปัญหาด้านการเดิน การทรงตัว และปัญหาในการช่วยเหลือตนเองทั้งด้านการรับประทานอาหารและการขับถ่าย

โรคอัลไซเมอร์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสมองเสื่อม แต่สมองเสื่อมนั้นเกิดจากหลายสาเหตุ ภาวะสมองเสื่อมนั้นเป็นความผิดปกติเกี่ยวกับระบบประสาท โดยมีอาการความถดถอยใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้คิด ด้านอารมณ์หรือพฤติกรรมและด้านความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ในผู้สูงอายุที่มีภาวะทางด้านสมองเสื่อมจะสูญเสียความทรงจำและมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งทางด้านบุคลิกภาพ มีการพูดจาซ้ำ ๆ มีพฤติกรรมวุ่นวายก้าวร้าว ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป ภาวะสมองเสื่อมทำให้เกิดภาวะทุพพลภาพในผู้สูงอายุ นำไปสู่การบกพร่องในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตัวเอง เกิดการพึ่งพาระยะยาว ต้องการดูแลจากผู้อื่นทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ จึงส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมรวมถึงผู้ดูแล (Suttitak et al., 2019)

ในปัจจุบันโรคสมองเสื่อมเป็นภาวะที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ยาที่มีใช้ ทำได้แค่เพียงช่วยยืดระยะเวลาให้ผู้ป่วยสามารถอยู่ในช่วงที่ดูแลตัวเองได้นานที่สุดเท่านั้น การดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อมจึงถือเป็นภาระของครอบครัว เพราะผู้ป่วยไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีความจำเป็นที่ต้องมีคนดูแลอย่างใกล้ชิด หนึ่งในนั้นคือญาติและครอบครัว บางครอบครัวที่มี

ฐานะแต่ไม่สามารถดูแลได้จึงพาผู้ป่วยให้ไปอยู่ในศูนย์ดูแลผู้ป่วย แต่ยังมีอีกหลายครอบครัวที่ผู้ดูแลเป็นคนวัยทำงานต้องแบกรับภาระทั้งด้านค่าใช้จ่ายและเสียสละเวลาเพื่อมาดูแล รวมถึงผลกระทบทางจิตใจก่อให้เกิดความเครียดและอาจมีอาการซึมเศร้าตามมา จากความเสื่อมถอยดังกล่าว หากมีการดูแลและรักษาผู้ป่วยอย่างถูกวิธี จะช่วยชะลอหรือลดอาการของโรคได้ ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์และการมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการดูแลที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลผู้ป่วยไปตามสถานการณ์ในแต่ละวัน ซึ่งจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข (Srinim & Nontaput, 2017)

ภาวะสมองเสื่อมจึงถือเป็น “โรคครอบครัว” ดังนั้นการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมนี้จำเป็นต้องมีความท้าทายและเป็นหัวใจสำคัญของการดูแลในระยะยาว ความต้องการผู้ดูแลเริ่มนับตั้งแต่ผู้สูงอายุได้รับการวินิจฉัยว่ามีภาวะสมองเสื่อม สมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดจะเป็นบุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นบทบาทผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ซึ่งถือว่าเป็นภาระที่หนักมาก โดยเฉพาะผู้ดูแลที่ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์และไม่เคยได้รับการฝึกอบรมมาก่อน จะมีความยากในการดูแลต้องใช้ความพยายามและความอดทนในระดับสูง เพราะผู้ดูแลต้องเผชิญกับปัญหาและโรคที่ทรุดลงทุกวัน ผู้สูงอายุจะมีความบกพร่องในการดูแลตนเองจากการสูญเสียการทำงาน of สมรรถภาพหลาย ๆ ด้านพร้อมกันอย่างช้า ๆ แต่ถาวร และมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ พฤติกรรม บุคลิกภาพ และอาการทางจิตประสาทที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการดำเนินโรค ทำให้ผู้ดูแลต้องให้การดูแลและจัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทุกวัน เพื่อป้องกันการเกิดความเสี่ยงต่าง ๆ ได้แก่ การพลัดตกหกล้ม กระดูกหัก การหายออกจากบ้าน เป็นต้น ทำให้ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องซึ่งอาจถึง 24 ชั่วโมงต่อวัน ดังนั้นการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมที่บ้านถือเป็นภาระหนักมากสำหรับผู้ดูแล จนอาจทำให้ผู้ดูแลเกิดความเจ็บป่วย โดยที่บุคคลอื่นไม่ได้ตระหนักถึงเรื่องนี้

สมองเสื่อมเกิดจากสาเหตุได้หลายประการ สมองเสื่อมจากสาเหตุบางอย่างสามารถรักษาให้กลับมาได้อย่างเดิมหรืออาจทำให้โรคไม่รุนแรงมากขึ้นได้ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วรักษาไม่ได้ โดยสมองเสื่อมที่รักษาได้หรือช่วยให้ผู้ป่วยมีอาการที่ดีขึ้นมาได้ มักจะเป็นสมองเสื่อมจากสาเหตุคือ

- 1) เกิดจากการทำงานของต่อมไร้ท่อผิดปกติไป โดยเฉพาะต่อมไทรอยด์
- 2) เกิดจากการขาดสารอาหาร เช่น วิตามินบี 12 วิตามินบี 1
- 3) เกิดจากช่องในสมองขยายใหญ่เนื่องจากน้ำเลี้ยงสมองคั่ง
- 4) เกิดจากการได้รับยาหรือสารที่มีผลต่อการทำงานของสมอง

ทั้ง 4 กลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่แพทย์อาจจะช่วยให้ผู้ป่วยกลับมามีอาการที่ดีขึ้นได้ หลังจากให้การรักษาผู้ป่วยจะมีอาการดีขึ้นหรืออย่างน้อยก็คงที่ไม่แย่ลง ส่วนสมองเสื่อมที่เกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น ที่เกิดจากการเสื่อมสลายของเซลล์สมอง จากการกระทบกระเทือนหรือจากการติดเชื้อไม่อาจรักษาให้หายได้และการให้ยาบางชนิดอาจทำให้อาการของผู้ป่วยทรุดซ้ำลงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่สามารถจะหยุดยั้งหรือทำให้หายขาดได้ (Chansirikarnjana, 2014)

การดำเนินโรคของภาวะสมองเสื่อม แบ่งได้ 3 ระดับ จากการกำหนดของ The Institute of Health Metrics and Evaluation (IHME) ดังนี้

1) ระดับไม่รุนแรง (Mild Dementia) ระยะนี้มีภาวะสมองเสื่อมเพียงเล็กน้อย แต่ญาติเริ่มสังเกตเห็นถึงความผิดปกติของผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการหลงลืมโดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้น ไม่สามารถพูดชื่อสิ่งของวัตถุที่คุ้นเคยได้ จนถึงมีความยากลำบากในการมีสมาธิ การจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การคิดที่ยืดหยุ่น การวางแผนและการตัดสินใจ โดยผู้ป่วยมีแนวโน้มที่จะรู้สึกสับสน วิดกกังวล ซึมเศร้า และอาจมีความรู้สึกโกรธเมื่อถูกผู้อื่นชี้ให้เห็นข้อผิดพลาด

2) ระดับปานกลาง (Moderate Dementia) ระยะนี้จะสูญเสียความทรงจำมากขึ้น จำได้เพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ชอบเล่าเรื่องเก่า ๆ แต่จำเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่ได้หรือสับสนอย่างรวดเร็ว ผู้ป่วยอาจจะไม่ทราบวัน เวลา ไม่ทราบว่าตนเองอยู่ที่ไหน ไม่สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน มีปัญหาในการใช้คำที่ถูกต้อง เหมาะสม และใช้คำผิด การตัดสินใจแย่ลง

ในช่วงท้ายของระยะนี้อาจจะได้ยินเสียงหรือเห็นสิ่งที่ไม่มีความหมายและความเชื่อผิด ๆ เช่น มีเด็กเข้ามาขโมยสิ่งของในบ้าน เป็นต้น และมีแนวโน้มที่จะมีความวิตกกังวล เศร้า สับสนและกลายเป็นคนก้าวร้าวได้

3) ระดับรุนแรง (Severe Dementia) ระยะนี้ผู้ป่วยจะสูญเสียความทรงจำอย่างสมบูรณ์ ไม่สามารถจำบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวได้ มีความยากลำบากในการใช้คำพูดหรือไม่สามารถสื่อสารได้ ผู้ป่วยอาจจะไม่มีความกระตือรือร้นและไม่ปฏิบัติเลยแต่ในบางครั้งมีอาการกระวนกระวายและมีความก้าวร้าวทั้งทางคำพูดและทางร่างกาย ไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวทางร่างกายได้ อาจสูญเสียความสามารถในการเดิน การรับประทานอาหารด้วยตัวเอง มีความยากลำบากในการกลืนและมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถกลืนปัสสาวะและอุจจาระได้ เสี่ยงต่อการติดเชื้อในปอดได้ง่าย

จะเห็นว่าโรคสมองเสื่อมมีการดำเนินโรครุนแรงขึ้น ๆ แม้เทคโนโลยีทางการแพทย์จะมีความก้าวหน้ามากเพียงใดแต่ก็ยังไม่มียาที่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ซึ่งหากมีการดูแลที่ดี ผู้ป่วยบางคนอาจมีชีวิตรอดยืนยาวมากกว่า 10 ปี แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผู้ป่วยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญ คนดูแลจำเป็นต้องมีความรู้ ความรักและความเข้าใจ ว่าสิ่งที่ผู้ป่วยทำอาจไม่ได้เป็นความตั้งใจ แต่เป็นผลจากการดำเนินของโรค ซึ่งในแต่ละระยะของโรคแล้วแต่ต้องมีการรับมือที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน การดูแลสอดส่อง ไม่ให้ผู้ป่วยหกล้มออกจากบ้าน การดูแลในด้านสุขอนามัยก็ต้องดูแลอย่างทั่วถึง ไม่ว่าโรคสมองเสื่อมจะอยู่กับผู้ป่วยอีกนานเท่าไร ยารักษาจะพัฒนาไปเพียงใด การให้ความรักและความเข้าใจก็ถือว่าเป็นยาที่ดีที่สุด

3.5 บันทึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับการดูแลคุณแม่ที่ป่วยเป็นอัลไซเมอร์

ในปี พ.ศ. 2547 ช่วงที่ผู้วิจัยเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 ระดับปริญญาตรี จากฐานะทางครอบครัวที่เคยติดลบติดหนี้โดยไม่รู้ตัว ทำให้ผู้วิจัยต้องเริ่มทำงานควบคู่กับการเรียนไปด้วย ผู้วิจัยไม่เคยรู้เลยว่าแม่ (นางอรุณี สุจริตนไชยกุล) มีความทุกข์ใจเพียงใด จนวันหนึ่งที่ผู้วิจัยกลับมาถึงบ้านเร็วกว่าปกติ ผู้วิจัยไม่เห็นวามเมตตาของแม่ที่เมตตาเหมือนทุก ๆ วัน จึงเดินขึ้นไปข้างบน เมื่อเปิดประตูห้องเข้าไป ผู้วิจัยพบว่าแม่นั่งร้องไห้อยู่คนเดียวท่ามกลางความมืด อาจจะด้วยปัญหาที่รุมเร้าเกินกว่าผู้หญิงคนหนึ่งจะรับไหว แม่ระบายเรื่องราวหลายอย่างให้ผู้วิจัยได้รับฟัง ในเวลานั้นผู้วิจัยยังไม่เคยรู้จักโรคซึมเศร้า ไม่เคยมีความคิดว่าจะต้องไปพบแพทย์ ผู้วิจัยจึงแนะนำให้แม่ไปพักอยู่กับญาติที่ต่างจังหวัดเป็นเวลา 1 เดือน วันหนึ่งขณะที่แม่เดินทางกลับมากรุงเทพฯ ผู้วิจัยสังเกตว่าแม่เริ่มมีอาการความจำผิดเพี้ยน จึงหาเวลาพาแม่ไปพบแพทย์และทำให้รู้ว่าแม่ป่วยเป็นโรคทางสมองที่เรียกว่าโรคสมองเสื่อมหรือโรคอัลไซเมอร์ก่อนวัยอันควร

ระยะที่ 1 แม่เริ่มลืมสิ่งที่ไม่ควรจะลืม เช่น การพูดโดยไม่คิด คิดอยากจะทำอะไรทำเลย เวลาทำกิจกรรมอะไรอยู่ ก็จะถูกออกไปโดยไม่บอกกล่าว และการเห็นภาพของแม่ที่อ้วนอิมและเทพเจ้าบนฟ้า ผู้วิจัยและครอบครัวจึงพาแม่ไปหาหมอ ด้านไสยศาสตร์แต่สุดท้ายก็ไม่ช่วยให้อาการดีขึ้น จนวันหนึ่งที่แม่เริ่มลืมการกลืน ทานน้ำทานอาหารก็ลำบาก ร่างกายไม่มีแรง ต้องไปให้น้ำเกลือที่โรงพยาบาลและสอดท่อสายยางเข้าไปทางจมูก ผ่านไปประมาณ 2 สัปดาห์ คุณหมอจึงให้ลองใช้เวลาและฝึกให้แม่กลืนน้ำทีละนิดทุกวัน ใช้เวลาถึงสามอาทิตย์ แม่ก็กลับมากลืนได้เหมือนเดิม

ระยะที่ 2 หลังจากออกจากโรงพยาบาล แม่ชอบเดินมากและเริ่มพูดเป็นประโยคน้อยลง ผู้วิจัยจึงต้องพูดคุยถามคำถามกับแม่เสมอเพื่อทบทวนความทรงจำ ครั้งหนึ่งผู้วิจัยพาแม่ไปเที่ยว แม่หลงทางแต่ยังสามารถเรียกรถแท็กซี่กลับบ้านได้ หลังจากนั้นแม่เริ่มหายออกจากบ้านบ่อยขึ้นจนผู้วิจัยต้องทำประตูกัน แต่แม่ก็ปีนออกเอง ทุกครั้งที่พ่อโทรมานั่นคือสัญญาณเตือนว่าแม่ได้หายออกจากบ้านแล้ว ครั้งที่หนักที่สุดคือแม่หายไปตั้งแต่เช้า ผู้วิจัยและพ่อแจ้งข่าวไปยังสถานีวิทยุและออกตามหา จนถึงเวลา 4 ทุ่ม ได้มีรถพยาบาลนำแม่ไปส่งที่โรงพยาบาลกลาง ผู้วิจัยพบว่าแม่มีรอยฟกช้ำ ตาขาว เลือดไหล เพราะค้างแตก แต่ยังมีสีหน้ายิ้มแย้มและจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ ทำให้ผู้วิจัยรู้ว่า ความทรงจำของแม่ลดน้อยลงไปมาก แม่กำลังจะจำสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้อีกต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจขอวาทให้แม่ในวันเกิดของแม่ ในวันที่ผู้วิจัยบวชถึงแม้ว่าแม่จะเริ่มไม่รับรู้อะไรแล้วแต่น้ำตาของแม่ก็ไหลออกมาด้วยความยินดี

ระยะที่ 3 ของโรคอัลไซเมอร์ แม่ไม่รู้เรื่องอะไรแล้ว ไม่สามารถควบคุมการขับถ่าย รวมถึงอาบน้ำและแต่งตัว เพราะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เมื่อพินของแม่หลุด หมอพินบอกว่า แม่ไม่มีการรับรู้ ไม่สามารถทำตามที่ได้บอกได้ จึงควรถอนพินออกมาทั้งหมดเพื่อการดูแลที่ดีในระยะยาว และให้เปลี่ยนเป็นอาหารที่บดละเอียด ผู้วิจัยป้อนอาหารแม่เหมือนการดูแลเด็กเล็ก ในทุกสัปดาห์ผู้วิจัยต้องพาแม่ไปโรงพยาบาลเพื่อทำกายภาพ เพื่อให้ขยับร่างกาย ผู้วิจัยลาออกจากงาน เพื่อมาดูแลแม่อย่างเต็มตัว เพราะเชื่อว่าการให้ความรักและความเอาใจใส่จะเป็นยาที่ดีที่สุด

ปี พ.ศ. 2559 ผู้วิจัยขับรถพาแม่ไปร่วมงานสงกรานต์กับญาติที่จังหวัดกาญจนบุรี แต่หลังจากกลับมากรุงเทพฯ ช่วงประมาณ 4 พอดีเรียกให้ผู้วิจัยมาหา สภาพที่เห็นคือแม่ยังหลับแต่ไม่ขยับตัว ผู้วิจัยรู้สึกตกใจมาก รีบเอามือไปวางที่ปลายจมูก ซึ่งยังสัมผัสได้ถึงลมหายใจแต่เมื่อทำการปลุก แม่ก็ไม่ตื่นขึ้นมา เหมือนคนที่หายใจแต่วิญญาณไม่อยู่กับตัว ไม่มีการเกร็ง ไม่มีแรงต้านและไม่มีความรู้สึกใดๆ ผู้วิจัยตัดสินใจพาไปโรงพยาบาล ขณะนั้นเองแขนและขาของแม่เริ่มขยับได้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนใจพาแม่ไปนั่งที่สวนสาธารณะ เพื่อให้แม่ได้รู้สึกสดชื่นจากแสงแดดธรรมชาติแต่นั้นทำให้ผู้วิจัยรู้สึกแล้วว่าแม่ใกล้จะจากโลกนี้ไปแล้ว

ตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ ทำให้รู้ว่าการให้ความรัก ความเอาใจใส่ จะช่วยคงสภาพผู้ป่วยให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุด ผู้วิจัยไม่เคยลืมความทรงจำที่เคยมีร่วมกัน กลับรู้สึกว่าได้รู้จักกับแม่น้อยเกินไป ในวันที่ชีวิตเติบโตขึ้น ได้ผ่านเรื่องราวต่าง ๆ มากมายแต่ก็ไม่สามารถเล่าเรื่องราวต่างที่พบเจอมาให้ได้รับฟังได้ หากสามารถเลือกได้ว่า เราสามารถลืมอะไรได้บ้าง สุดท้ายแล้วก็คงขอให้จำคนที่รักให้นานที่สุด

4. วิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษากระบวนการและผลิตภาพยนตร์สารคดีความทรงจำของข้าพเจ้าและมารดาผู้สร้างสรรคภาพยนตร์สารคดีอัลไซเมอร์ งานวิจัยชิ้นนี้ประกอบด้วยงานวิจัยย่อย 2 ชิ้น คืองานวิจัยสร้างสรรค์และงานวิจัยเชิงคุณภาพหลังจากผลิตภาพยนตร์สารคดีเสร็จแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการตั้งคำถามในแต่ละชุดมาใช้ในการสัมภาษณ์และประเมินผลทำสารคดี คือ 1) คำถามสำหรับส่วนของเนื้อหาและการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดี 2) คำถามสำหรับส่วนเทคนิคภาพและเสียงในภาพยนตร์สารคดี 3) คำถามสำหรับสาระความรู้ของภาพยนตร์สารคดี 4) คำถามสำหรับอารมณ์และมุมมองความทรงจำของผู้สร้างและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 12 ท่าน หลังจากชมภาพยนตร์

ขอบเขตของงานสร้างสรรค์

ภาพยนตร์สารคดีสั้นความยาวไม่เกิน 20 นาที โดยใช้ภาพถ่ายรวมถึงวิดีโอที่เคยบันทึกไว้และถ่ายทำวิดีโอเพิ่มเติมด้วยระบบดิจิทัลความละเอียดสูง

การกำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 ท่าน คือ แบ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญภาพยนตร์สารคดีและกลุ่มทางการแพทย์โรคสมองเสื่อม

กลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดีจะต้องมีประสบการณ์ทำงานด้านภาพยนตร์สารคดี 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 7 ท่าน ได้แก่ คุณวรรณแวว หงษ์วิวัฒน์ คุณนพพล อารังรัตนฤทธิ์ คุณณัฐวัฒน์ ช่างชัย คุณอุมาพร ดันติยาทร คุณสมศักดิ์ สมจิตร คุณประสาน อิงคนันท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อรุณพงษ์ รักษาสัตย์

กลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ จะต้องมีความรู้สาขาวิชาชีพแพทย์หรือพยาบาล 10 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ นายแพทย์ฤกษ์ฤทธิ์ เตมทอง นายแพทย์สุกรีย์ สมานไทย นายแพทย์วันชัย ทวีโกคา นายแพทย์ สุขเจริญ ตั้งวงษ์ไชย และคุณศิริภาณี ศรีหาภาค

เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยดังนี้

1) สื่อภาพยนตร์สารคดี เป็นการออกแบบภาพยนตร์สารคดีสั้น “ความทรงจำของข้าพเจ้าและมารดาสู่งานสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีอัลไซเมอร์” มีความยาวไม่เกิน 20 นาที

2) การออกแบบคำถามสัมภาษณ์ในงานวิจัย โดยมีการตั้งคำถามแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามผู้สัมภาษณ์ดังนี้ คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดี เป็นคำถามส่วนวิธีการเล่าเรื่องและเทคนิคทางภาพยนตร์ จำนวน 10 ข้อ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ เป็นคำถามเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาการดูแลผู้ป่วยจำนวน 6 ข้อ

วิธีการเก็บข้อมูล

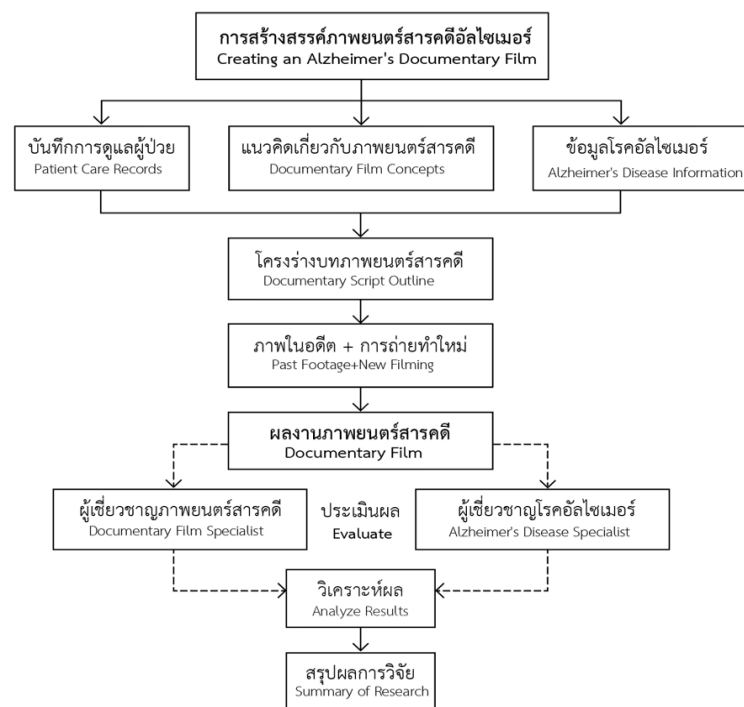
ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการสนทนาต่อหน้าโดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สร้างคำถามที่ชัดเจน โดยการสัมภาษณ์นั้นได้รับความยินยอมในการเก็บข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคนและจะมีการบันทึกเสียงการสนทนาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามสำหรับส่วนของเนื้อหาและการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดี ส่วนที่ 2 คำถามสำหรับส่วนเทคนิคภาพและเสียงในภาพยนตร์สารคดี ส่วนที่ 3 คำถามสำหรับสาระความรู้ของภาพยนตร์สารคดี ส่วนที่ 4 คำถามสำหรับอารมณ์ความรู้สึกและมุมมองความทรงจำของผู้สร้าง ซึ่งแบ่งคำถามออกเป็น 2 หมวด ชื่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดีและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ โดยจะทำการสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของภาพยนตร์ในด้านต่าง ๆ และรวบรวมข้อเสนอแนะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Figure 1 Conceptual Framework for Research

5. การสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดี

เนื่องจากเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเหตุการณ์ในอดีตและมารดาของผู้วิจัยได้เสียชีวิตลงแล้ว จึงยากต่อการถ่ายทำภาพยนตร์ขึ้นใหม่ หนทางที่มีความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สารคดีจึงเป็นการเรียบเรียงภาพนิ่ง ภาพวิดีโอและเสียง ที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2559 นำมาร้อยเรียงให้เป็นเรื่องราว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการนำเสนอในรูปแบบ Expository Mode เป็นหลักซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราวโดยใช้เสียงของผู้วิจัยบรรยายประกอบภาพที่เคยบันทึกไว้ ซึ่งในภาพ فوتเทจ (Footage) มีลักษณะของมุมมองสังเกตการณ์ (Observational Mode) มุมภาพสารคดีเชิงมีส่วนร่วม (Participatory Mode) นั่นคือเห็นตัวผู้วิจัยร่วมเป็นผู้ดูแลรักษาแม่ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือก فوتเทจมาเรียบเรียงโดยใช้วิธีการเล่าเรื่องในลักษณะของภาพยนตร์บันทึกเหตุการณ์คือการเปิดเรื่อง จุดขัดแย้ง จุดคลี่คลายและบทสรุป ซึ่งในการเล่าเรื่องด้วยวิธีดังกล่าวจำเป็นต้องมีการเขียนบทและถ่ายทำเพิ่มเติมเพื่อให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ร้อยเรียงได้อย่างราบรื่น ด้วยวิธี Performative Documentary คือมีการแสดงและการถ่ายทำใหม่บางส่วนเพิ่มเติม แต่ยังคงมีความสมจริงแนบเนียนไปกับเรื่องราว

5.1 ประเด็นเรื่อง ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการบอกเล่าช่วงเวลา 10 ปี ที่ผู้วิจัยดูแลแม่ที่ป่วยเป็นอัลไซเมอร์ จนกระทั่งเสียชีวิตซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจ โดยกำหนดประเด็นที่เป็นแง่คิดที่ว่า “แม่ค่อย ๆ สัมลูกชายแต่ลูกชายจะบันทึกความทรงจำนี้ตลอดไป”

5.2 โครงเรื่อง

แม่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส วันหนึ่งขณะที่ลูกชายกลับมาถึงบ้านและเห็นแม่นั่งร้องไห้ ด้วยความเครียดที่เกิดจากปัญหาครอบครัวและธุรกิจ จึงแนะนำให้แม่ไปอยู่ต่างจังหวัด 1 เดือนผ่านไป ในวันเดินทางกลับ ลูกชายสังเกตว่าแม่เริ่มผิดปกติ จึงพาแม่ไปตรวจและพบว่าแม่เป็นโรคอัลไซเมอร์ก่อนวัยอันควร

แม่กลายเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ชอบเล่าเรื่องเก่า ๆ พูดเป็นประโยคน้อยลง เริ่มควบคุมการขับถ่ายไม่ได้ อยู่ดี ๆ วันหนึ่งแม่ก็ล้มการกลืน ทานอะไรก็สำลักหมด จนต้องเข้าไปให้น้ำเกลือและให้อาหารผ่านสายยางทางจมูกที่โรงพยาบาล ในที่สุดแม่ก็กลับมาได้อีกครั้ง หลังจากออกจากโรงพยาบาล แม่ชอบเดินมาก ๆ ทำให้แม่หายออกจากบ้าน โชคดีที่มีพลเมืองดีช่วยนำส่งโรงพยาบาล ลูกชายจึงรู้ว่าแม่เริ่มมีอาการหนักแล้ว จึงบวชทดแทนคุณแม่ก่อนที่จะทำอะไรไม่ได้อีก

ในระยะที่ 3 ความทรงจำของแม่หายไปเกือบทั้งหมด แม่ยังชอบเดินหายออกจากบ้าน แต่ก็ไม่สามารถกลับบ้านเองได้ ลูกชายลาออกจากงานเพื่อดูแลป้อนข้าว อาบน้ำ และฝึกเดินเสมือนการดูแลเด็กเล็ก ๆ ในร่างคนแก่ จนกระทั่งแม่จากโลกนี้ไป

5.3 โครงร่างบทภาพยนตร์สารคดี

ผู้วิจัยได้ค้นหาภาพนิ่งและภาพวิดีโอที่ถ่ายไว้ตลอด 10 ปี และนำมาเรียบเรียงใส่ตามเนื้อหา จากนั้นนำมาร่างเป็นบทภาพยนตร์ โดยแบ่งเป็นฉาก ซึ่งมีบางส่วนต้องถ่ายทำเพิ่มเติมเพื่อให้การเล่าเรื่องสมบูรณ์ขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงโครงร่างบทภาพยนตร์สารคดี

Table 1 Documentary Screenplay Outline

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
1	ถ่ายเพิ่ม : ภาพถนนเยาวราช New Filming : Yaowarat Road 	บ้านของผมอยู่ที่ซอยตลาดเก่า ถนนเยาวราช เป็นตึกแถว 4 ชั้น ขายอาหารทะเลแห้ง เช่น ปลาหมึกแห้ง ปลาอินทรีเค็มตัวโต ๆ ที่เวลาชาวต่างชาติผ่านมา ต้องแวะถ่ายรูปทุกครั้ง ครอบครัวเราอยู่รวมกัน 5 คน มีพ่อแม่และมีพี่ชายอีก 2 คน ผมกับแม่สนิทกันมาก เวลามีเรื่องอะไรก็มักจะคุยและปรึกษากับแม่อยู่เสมอ My house is located in Soi Talat Kao, Yaowarat Road. It's a 4-story shophouse that sells dried seafood such as squid and large salted mackerel. Foreigners passing by always stop to take pictures. My family consists of 5 people: my parents and 2 older brothers. I am very close to my mother. Whenever there is something, I always talk to and consult with her.	2
2	ถ่ายเพิ่ม : ภาพวิวข้างทาง : ภาพภายในรถเมล์ : ภาพมองออกไปนอกหน้าต่าง New Filming : Roadside view : Inside the bus : Looking out the window	วันหนึ่งขณะที่ผมกลับมาถึงบ้าน ผมไม่เห็นแม่นั่งขายของอยู่ข้างล่าง เมื่อเดินขึ้นไปชั้น 3 และเปิดประตูเข้าไป ภาพที่เห็นคือ แม่ นั่งร้องไห้อยู่คนเดียวท่ามกลางความมืด ผมเห็นว่าแม่มีความเครียดจึงแนะนำให้ไปอยู่กับคุณอาที่ต่างจังหวัด 1 เดือน ในวันเดินทางกลับ แม่โทรหาผมถามว่าผมอยู่ที่ไหน ผมตอบว่ากำลังนั่งรถเมล์กลับเยาวราชอยู่ ๆ แม่ก็บอกว่า “เดี๋ยวมาไปหานะ” ทั้ง ๆ ที่ตัวเองยังอยู่บนรถทัวร์ ผมรีบห้าม และขอให้พี่ที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ช่วยดู จึงทำให้รู้ว่า แม่มีความสับสนและเปลี่ยนแปลงไป โดยไม่คิดเลยว่า หลังจากนั้นจะไม่ได้รู้จักแม่คนเดิมอีก One day, when I returned home, I didn't see my mother sitting downstairs selling her goods. When I went up to the third floor and opened the door, the sight I saw was my mother sitting and crying alone in the dark. I saw that she was stressed, so I suggested her to stay with my uncle in the countryside for 1 month. On the day my mom was traveling back, she called me and asked where I was. I told her I was on the bus heading back to home. Suddenly, she said, "Wait a moment, I'll come to see you," even though	2

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
	   	she was still on the tour bus. I quickly stopped her and asked my older sibling, who was sitting next to mom, to help me out. That's when I realized that my mom was confused and had changed. I never thought that after that, I would no longer recognize the old version of my mom.	

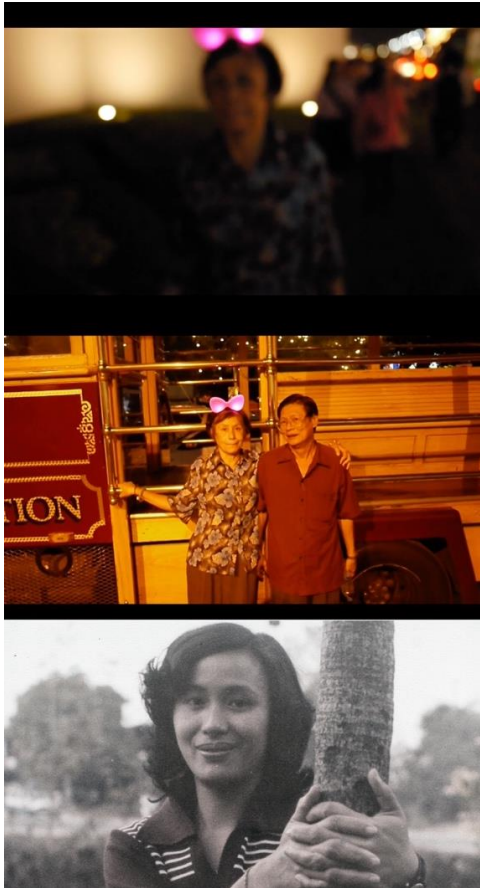
ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
3	ถ่ายเพิ่ม : จัดฉากภาพถ่ายแม่ : บรรยากาศศาลเจ้า New Filming : The photo of my mother : The atmosphere of the shrine 	แม่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน แม่เป็นคนรักสวยรักงาม ค้าขายเก่ง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำอาหารเก่งและอร่อย แม่เป็นแม่ค้าขายก๋วยเตี๋ยว แต่หลังแต่งงานกับพ่อ แม่ก็เป็นแม่บ้านคอยดูแลลูก ๆ แม่เป็นคนใจดีแต่เวลาที่ลูก ๆ ทำอะไรผิด ไม่เรียวของแม่ ก็มักจะทำให้ลูก ๆ หลบแทบไม่ทัน แม่เป็นคนที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก ในทุก ๆ เย็นจะต้องไปสวดมนต์จีนเป็นประจำ My mom is of Chinese-Thai descent. She loves beauty, is good at business, always cheerful with her excellence at cooking. She used to sell noodles, but after marrying my dad, she became a housewife, taking care of the children. My mom is kind-hearted, but when we, the children, did something wrong, her rattan cane often made us barely able to escape. She is deeply devoted to Buddhism, and every evening, she would always chant Chinese prayers regularly.	2
4	ถ่ายเพิ่ม : ภาพ x-ray ทางสมอง : วิดีโอป้ายแผนกสมอง : ภาพหมอคุยกับแม่ New Filming : Brain X-ray : The brain department sign : Doctor talking to my mother 	ผมสังเกตเห็นความผิดปกติหลายอย่าง จึงหาเวลาพาแม่ไปตรวจที่โรงพยาบาล และพบว่าแม่เป็นโรคอัลไซเมอร์ ทั้งที่อายุเพียง 57 ปี ผมไม่เคยรู้เลยว่ามันคือโรคอะไร คุณหมอบอกว่า ปัจจุบันยังไม่มีวิธีใดที่รักษา มีเพียงช่วยชะลออาการไม่ให้เป็นเร็วขึ้น อาการของโรคแบ่งเป็นสามระยะ คุณแม่ถือว่าอยู่ในขั้นที่หนึ่ง ยังสามารถใช้ชีวิตตามปกติได้ แต่หากเข้าสู่ระยะที่สองถึงสาม ต้องมีคนดูแล 24 ชั่วโมง เพราะเราจะเจอเหตุการณ์ที่ต้องรับมือไม่ซ้ำแต่ละวัน I noticed several abnormalities, so I took my mother to the hospital for a check-up and found out she has Alzheimer's disease. She's only 57 years old. I had no idea what this disease was. The doctor said that currently there is no cure, only ways to slow down the progression. The disease has three stages. My mother is in the first stage, where she can still live a normal life. However, if she progresses to the second or third stage, she will need 24-hour care, because we will encounter different challenges every day.	1

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
5	ถ่ายเพิ่ม : ภาพเทพในศาลเจ้า : ภาพเบลอของแม่น้ำ New Filming : Gods in the shrine : Blurred image of the river 	แม่เริ่มเห็นภาพของเจ้าแม่กวนอิมและเทพเจ้าบนฟ้า เวลานอนแม่ก็มักจะบอกว่าเห็นอาเนี้ย คนรู้จักเมื่อได้พบกับแม่ก็ไม่เชื่อว่าเป็นคนเดิม บ้างก็ว่าอาจโดนสิ่งลี้ลับเข้า สิ่ง บ้างก็ว่าไปลบหลู่อะไรเข้า เพราะไม่เคยมีใครรู้จักโรคนี้ อย่างแท้จริง มีคนแนะนำให้ไปหาคนทรงเจ้า ซึ่งหากแม่โดนสิ่งลี้ลับเข้าสิ่งจริง ๆ ก็อาจมีโอกาที่จะกลับมาเป็นเหมือนเดิม ผมกับพ่อจึงพาแม่ไปหาช่างทรงที่ศาลเจ้าพ่อกวนอูที่จังหวัดนครปฐม มีคนรอทำพิธีมากมาย แต่ท้ายสุดก็ไม่ได้มีอะไรดีขึ้น My mother started seeing Guanyin Goddess and other deities in the sky. When she slept, she would often say she saw “Ah Nia,” an acquaintance from the past. When other people saw her, they couldn’t believe she was the same person. Some said she might be possessed by a spirit, others said she might have offended something supernatural, because no one really knew about this disease. Some people suggested going to see a spirit medium. If my mother was truly possessed, there might be a chance for her to return to normal, so my father and I took her to see a medium at the Chao Pho Guan Yu Shrine in Nakhon Pathom province. There were many people waiting for the ceremony, but in the end, nothing improved.	1
6	ถ่ายเพิ่ม : ภาพถุงน้ำเกลือ New Filming : Saline IV bag 	แม่เป็นคนแข็งแรงมาก ตั้งแต่เล็กจนโต ผมไม่เคยเห็นแม่ป่วยจนต้องเข้าไปนอนโรงพยาบาล แต่อยู่มาวันหนึ่งแม่ก็ล้มการกลืน กินอะไรก็สำลักหมด ร่างกายเริ่มไม่มีแรง จนต้องเข้าไปให้น้ำเกลือและให้อาหารผ่านสายยางทางจมูก ในที่สุดแม่ก็กลับมากลืนได้อีกครั้ง My mother was a very strong person. From my childhood until now, I had never seen her sick enough to be hospitalized. But one day, she lost the ability to swallow and choked on everything she ate. Her body began to weaken, and she had to be given intravenous fluids and fed through a tube in her nose. Eventually, she regained the ability to swallow again.	1

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
7	ถ่ายเพิ่ม : ภาพในโรงพยาบาล : ภาพแสดงตอนออกตาม : ภาพสั่นไหว ภาพตึกเก่า : ภาพรถมูลนิธิ New Filming : In the hospital : Looking for my mom : Blurred image, Old buildings : Rescue Foundation Van 	ตั้งแต่ออกจากโรงพยาบาล แม่ก็ชอบเดินออกจากบ้านอยู่หลายครั้ง แต่ครั้งที่หายนานที่สุดคือ เกือบ 10 ชั่วโมง และพ่อแยกย้ายกันหาก็ไม่เจอ จนในที่สุดทางมูลนิธิก็ได้โทรเข้ามาว่า มีพลเมืองดีพาหญิงสูงวัยไปที่โรงพยาบาล ผมรีบนั่งรถไปโรงพยาบาล เมื่อไปถึง ผมพบว่า ใบหน้าของแม่ฟกช้ำดำเขียว ตาบวมและเลือดไหลเป็นทางออกมา แม่ไม่ร้องไห้หรือแสดงความรู้สึกปวดเลยกลับยิ้มแย้มแจ่มใสราวกับไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง สภาพที่ผมเห็นตอนนั้น ทำให้คิดได้ว่า อีกไม่นาน แม่จะจำสิ่งต่าง ๆ ไม่ได้อีกต่อไป Since leaving the hospital, my mom started walking out of the house many times. The longest time she was missing was almost 10 hours. My dad and I split up to search for her, but we couldn't find her. Eventually, the foundation called to inform us that a good citizen had taken an elderly woman to the hospital. I quickly rushed to the hospital, and when I arrived, I found that my mom's face was bruised, her eyes swollen, and blood was flowing from a wound. She didn't cry or show any signs of pain; instead, she was smiling, as if she didn't even realize what had happened to her. The condition I saw at that moment made me realize that soon, my mom wouldn't remember anything anymore.	2
8		ผมนึกถึงคำพูดที่แม่เคยบอก จิงหาเวลาบวชทดแทนบุญคุณ ผมได้บวชในวันเกิดแม่ ในวันนั้นแม่ยิ้มแย้มตลอดเวลา เป็นเรื่องแปลกมากเพราะหลังจากแม่ป่วย ผมก็ไม่เคยเห็นน้ำตาของแม่อีกเลย แต่เมื่อผมโกนหัว ผมพาแม่ไปนั่งข้างนอก ผมบีบมือและมองไปที่แววตาของแม่ แม้ตอนนี้ความทรงจำแม่จะค่อย ๆ หายไป เป็นครั้งแรกในรอบหลายปี ที่ผมได้เห็นน้ำตาแห่งความซาบซึ้งออกมา I remembered something my mom once said, so I decided to ordain as a way to repay her kindness. I became a monk on my mom's birthday. On that day, she smiled all the time, which was very strange because after she became ill, I had never seen her cry again. After my head had been shaved, I took her to sit outside and held her hand, looking into her eyes. Even though her memories were slowly fading,	2

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
		it was the first time in many years that I saw tears of appreciation in her eyes.	
9		ความทรงจำแม่เริ่มหายไปเรื่อย ๆ แม่ยังชอบเดินออกจากบ้าน แต่ไม่สามารถเดินกลับบ้านได้ แม่จะทำที่กันประตู แต่แม่ก็หาวิธีออกจากบ้านจนได้ ผมกับพ่อจึงตัดสินใจย้ายบ้านออกมานอกเมือง จากตึกแถวมาอยู่บ้านที่มีบริเวณให้แม่ได้เดิน แม่ยังคงเปิดประตูออกจากบ้าน ตีที่แม่ยังเดินอยู่ในซอย แต่หลังจากนั้นไม่นาน แม่ก็เริ่มเดินน้อยลง ต้องคอยป้อนอาหาร ป้อนน้ำ อาบน้ำ สระผม แต่งตัวเปรียบเสมือนการดูแลเด็กเล็ก ๆ ในร่างคนแก่ คุณหมอบอกว่าแม่เข้าสู่ระยะที่ 3 คือไม่รู้อะไรแล้วและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อีกต่อไป My mom's memory continued to fade. She still liked to walk out of the house, but she couldn't find her way back. Even though we put up a barrier at the door, she always found a way to leave the house. So, my dad and I decided to move to a house outside the city, from a shophouse to a house with more space where she could walk around. She still managed to open the door and leave the house, but fortunately, she only walked within the alley. However, not long after that, she started walking less and less. I had to feed her, give her water, bathe her, wash her hair, and dress her, almost like taking care of a small child in the body of an elderly person. The doctor said that my mom had entered stage 3, where she no longer recognized anything and could no longer help herself.	2

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
10		แม่เริ่มมีอาการเกร็ง แขนขาเริ่มยึด เวลาจับอะไรก็จะจับแน่นมาก ในทุก ๆ สัปดาห์ ผมจะพาแม่ไปทำกายภาพที่ศูนย์สิรินธร จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ฝึกเดินและมีการขยับร่างกาย ทำให้ร่างกายแม้อย่างแข็งแรง ไม่นอนติดเตียงอย่างเดียว ที่โรงพยาบาลมีผู้ป่วยมากมายที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่ก็ยังสามารถพูดให้เข้าใจ ผิดกับแม่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองและสื่อสารได้ ผมจึงได้รู้ว่าไม่ใช่แค่ครอบครัวเราที่ต้องเผชิญกับโรค ๆ นี้ My mom began to experience muscle stiffness, and her arms and legs started to stiffen. When she held something, she would grip it very tightly. Every week, I would take her to the Sirindhorn Center in Nonthaburi for physical therapy, where she would practice walking and move her body, helping to keep her body strong and preventing her from being bedridden. At the hospital, there were many patients who couldn't help themselves but were still able to communicate and be understood, unlike my mom, who couldn't help herself and couldn't communicate. That made me realize that our family wasn't the only one facing this disease.	2
11		แม้จะดูแลดีแค่ไหน แต่หลายครั้งที่เวลาคลาดสายตา แม่ก็จะหกล้มลง หรือ บางทีทรงตัวไม่ได้ จนหงายหลังไป แต่ก็ไม่มีครั้งใดที่เกิดเหตุรุนแรงถึงขั้นกระดูกหักหรือแตก No matter how well I took care of her, many times, when I turned my attention away for a moment, my mom would fall down or lose her balance and fall backward. However, there was never a serious incident where she broke or fractured a bone.	1

ฉาก Scenes	ภาพ Visuals	เสียงบรรยาย Narration	เวลา (นาที) Time (Min)
12		คิดว่า กูรู้จักกับแม่น้อยเกินไป จนอายุประมาณ 22 แม่ก็ป่วยเป็นอัลไซเมอร์แล้ว เท่ากับว่ามีเวลารู้จักกับแม่แค่ 10 กว่าปีเองนะ ที่ได้รู้จักกับเค้า ยังมีเรื่องราวอีกมากมายที่อยากจะเล่าให้แม่ฟัง แต่ในขณะที่คนอื่น ทุกวันนี้แม่มียังอยู่ มีเรื่องอะไรยังสามารถปรึกษา ยังพูดคุยกันได้ อย่างมึงกับแม่ มันอาจจะ เป็นสิ่งที่ อยากจะบอกว่า เอ้อ คุณโชคตินะ ที่ยังมีแม่ แม่นั่งแข็งแรง ยังคุย ยังเล่าเรื่องราวให้ฟังได้ แต่สำหรับผมแล้ว ผมรู้จักกับแม่แค่ไม่กี่ปีเอง “รักและคิดถึงมะมาเสมอ” I think I knew my mother too little. By the time I was about 22, she had already developed Alzheimer's Disease, which means I only had a little over 10 years to truly get to know her. There are still so many stories I wish I could tell her, but while others can still talk to their moms and consult with them about things, for me, it's different. I want to say, "You're lucky to still have your mom, she's still strong, she can talk and share stories with you." But for me, I've only known my mom for a few years. "I love and miss you, Mommy."	1

5.4 การถ่ายทำภาพยนตร์ ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการถ่ายทำโดยแบ่งออกเป็น 6 คิวถ่ายทำ ได้แก่ 1) บรรยากาศเยาวราช 2) ธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเดินทางไปต่างจังหวัดเพื่อให้ได้ทิวทัศน์ บนรถบัสและภาพแม่น้ำเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึก 3) ศาลเจ้า ซึ่งแทนถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามเนื้อหาในภาพยนตร์ 4) โรงพยาบาล เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์สถานที่ที่แม่หายไปและแม่พักรักษาตัว 5) การจัดฉากถ่ายทำใหม่ ได้แก่ ภาพของใช้ส่วนตัวแม่ ภาพแพทย์ในโรงพยาบาลซึ่งต้องใช้ตัวแสดงประกอบ 6) เหตุการณ์ตามหาแม่ บอกเล่าเรื่องราวที่ผู้วิจัยวิ่งตามหาแม่ในตรอกซอกซอย ซึ่งผู้วิจัยแสดงเอง

5.5 การผลิตหลังการถ่ายทำ ประกอบด้วยการจัดระเบียบภาพ footage การวาง footage ตามโครงเรื่อง การเรียงชิ้น (Assembly) เป็นการจัดเรียง footage ตามที่ได้กำหนดไว้ในโครงสร้างการเล่าเรื่อง การลำดับภาพแบบหยาบ (Rough Cut) การบันทึกเสียงบรรยายด้วยตัวผู้วิจัยเอง การใส่เสียงบรรยายและเสียงดนตรี จากนั้นจึงมีการลำดับภาพแบบละเอียด (Fine Cut) เมื่อการตัดต่อสามารถเล่าเรื่องและสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ตามต้องการแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการแก้ไขสีและเผยแพร่

ผลงานทางสื่อออนไลน์ซึ่งสามารถรับชมได้ทาง <https://www.youtube.com/watch?v=vwWxMQIPMz0> นอกจากนี้ยังได้จัดฉายและเล่าประสบการณ์ในกิจกรรม “เพราะความจำฉันนั้นสำคัญร่วมป้องกันอัลไซเมอร์” ณ หอประชุมโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ในวันศุกร์ที่ 20 กันยายน 2567 และกิจกรรม “แรงบันดาลใจ (กำลังใจ) ในการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม” ณ ห้องประชุม ศูนย์ดูแลภาวะสมองเสื่อม โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ในวันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม 2568 ซึ่งสามารถรับชมได้ทาง (<https://www.facebook.com/share/v/A1NarqopuXjVAwJX/?mibextid=WC7FNe>) และ (<https://web.facebook.com/share/v/1DDRR7QYMn/>)

รูปที่ 2 ผลงานบางส่วนในภาพยนตร์สารคดี

Figure 2 Some of the Works in the Documentary Film

6. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลงานภาพยนตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญภาพยนตร์สารคดีและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ ซึ่งมีผลการประเมินดังนี้

6.1 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดี จำนวน 7 คน

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดี

Table 2 Evaluation Results by Documentary Film Experts

คำถามสัมภาษณ์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(Interview Question)	Agree	Disagree
1. การเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดีเหมาะสมหรือไม่	6 คน (85%)	1 คน (15%)
1. Is the storytelling in the documentary film suitable?	6 people (85%)	1 person (15%)
- เป็นการเล่าเรื่องสารคดีที่เกิดขึ้นจริง ด้วย footage ที่มีพลังและเป็นความจริงทั้งหมด		

คำถามสัมภาษณ์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(Interview Question)	Agree	Disagree
- It is a true documentary storytelling, with powerful and true footage.		
- การเล่าเรื่องไม่รู้ว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นตอนไหน ผ่านมาแล้วกี่ปี		
- The storytelling is unclear about the timeline of events.		
2. ความเหมาะสมของภาพ ในภาพยนตร์สารคดี	4 คน (57%)	3 คน (43%)
2. Suitability of the visuals in the documentary film	4 people (57%)	3 people (43%)
- เหมาะสม ฟุตเทจวิดีโอและภาพที่เกิดขึ้นจริง ภาพพวกนี้มีเสน่ห์แต่อยู่ที่การร้อยเรียงให้น่าสนใจ		
- The footage and real-life images are appropriate and captivating, but the editing could be more engaging.		
- ควรมีภาพวิดีโอที่เป็นนามธรรมเสริมในการเล่าเรื่องมากกว่านี้		
- More abstract video footage should be added to enhance the storytelling.		
3. การลำดับภาพยนตร์สารคดีเหมาะสมหรือไม่	4 คน (57%)	3 คน (43%)
3. Is the documentary film's editing suitable?	4 people (57%)	3 people (43%)
- การลำดับภาพตรงเกินไป ยังไม่มีชั้นเชิง สามารถแก้ไขได้ด้วยการลำดับภาพใหม่		
- The editing is too straightforward and lacks sophistication, it could be improved with a new editing style.		
- ลำดับภาพมีความจริงใจ ไม่ซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย		
- The editing is sincere, straightforward, and easy to understand.		
4. ดนตรีและเสียงประกอบของภาพยนตร์สารคดีเหมาะสมหรือไม่	3 คน (43%)	4 คน (57%)
4. Is the documentary film's music and sound design suitable?	3 people (43%)	4 people (57%)
- เสียงบรรยายควรใช้น้ำเสียงที่มีความเป็นธรรมชาติกว่านี้ บางช่วงไม่จำเป็นต้องใส่เสียงดนตรี		
- The narration should be more natural, and music is unnecessary in some parts.		
- เหมาะสม การใช้ดนตรีไม่รู้สึกขัด แต่ถ้ามีเพลงเก่า เพลงที่มีเนื้อหาใกล้เคียงจะดีมาก		
- It is appropriate. but using older songs with relevant lyrics would be better.		
5. ภาพยนตร์สารคดีสามารถสร้างความสะเทือนใจได้หรือไม่	5 คน (71%)	2 คน (29%)
5. Can the documentary film evoke emotion?	5 people (71%)	2 people (29%)
- ได้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของโรค ความเปลี่ยนแปลงของแม่อย่างชัดเจน		
- The film effectively shows the progression of the disease and the mother's changes.		
- ไม่ได้ ภาพยนตร์เรื่องนี้คือ ความจริงแต่สามารถขยี้ความรู้สึกได้มากกว่านี้		
- This film is based on real events, but it could have been more emotionally impactful.		
6. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ข้อคิดที่ได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่	7 คน (100%)	0 คน (0%)
6. Can documentaries provide lessons that can be applied to daily life?	7 people (100%)	0 people (0%)
- ได้ แต่ยังสามารถให้ความรู้เรื่องโรคอัลไซเมอร์ได้อีก		
- Yes, but it can still offer more knowledge about Alzheimer's Disease.		
7. ภาพยนตร์สารคดีมีความน่าสนใจหรือไม่	7 คน (100%)	0 คน (0%)
7. Is the documentary film interesting?	7 people (100%)	0 people (0%)
- มีความน่าสนใจ แต่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดให้มีความน่าสนใจกว่านี้ได้		
- It is interesting, but it could be developed further to make it more engaging.		
8. ภาพยนตร์สามารถถ่ายทอดมุมมองชีวิตของข้าพเจ้าและประสบการณ์ได้หรือไม่	4 คน (57%)	3 คน (43%)
8. Can the documentary film convey my perspective on life and experiences?	6 people (85%)	1 person (15%)
- ยังไม่สามารถเล่ามุมมองของชีวิต ควรเล่าความรู้สึกให้ผู้ชมได้เข้าใจมากกว่านี้		
- The film fails to convey the filmmaker's perspective. It should focus more on the filmmaker's feelings.		
- สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ ทำให้รู้ว่าช่วงชีวิตที่ผ่านมาเกิดอะไรขึ้นบ้าง		

คำถามสัมภาษณ์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(Interview Question)	Agree	Disagree
- The film successfully conveys the filmmaker's experience and highlights significant life events.		
9. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ความเข้าใจการดูแลผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ได้หรือไม่	4 คน (57%)	3 คน (43%)
9. Can the documentary film help understand the care of Alzheimer's patients?	4 people (57%)	3 people (43%)
- ความจริงของ footage ทำให้เข้าใจได้ว่าโรคนี้มันหยุดไม่ได้		
- The reality in the footage helps to understand that this disease cannot be stopped.		
- เข้าใจว่าต้องดูแลตลอดเวลา แต่ไม่ถึงขั้นเข้าใจว่าขั้นตอนในการดูแลอย่างไร		
- The film provides a general understanding of the need for constant care but lacks specific caregiving details.		
10. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ความเข้าใจชีวิตของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ได้หรือไม่	6 คน (85%)	1 คน (15%)
10. Can the documentary film provide insight into the life of a caregiver for Alzheimer's patients?	6 people (85%)	1 person (15%)
- ได้เห็นหลาย ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เข้าใจชีวิตของผู้ดูแล แต่ไม่รู้ว่าจะดูแลกี่ปี		
- The film shows various situations that provide insight into the caregiver's life, but the duration of care is unclear.		
- ยังไม่เข้าใจความรู้สึกของผู้ดูแลผู้ป่วยมากเท่าไร		
- The film fails to fully convey the caregiver's feelings.		

6.2 ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ จำนวน 5 ท่าน

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์

Table 3 Evaluation Results by Alzheimer's Disease Experts

คำถามสัมภาษณ์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(Interview Question)	Agree	Disagree
1. การเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดี	5 คน (100%)	0 คน (0%)
1. Storytelling in the Documentary film	5 people (100%)	0 people (0%)
- เรียงเวลาตามตรงแบบนี้ดี เข้าใจง่าย เป็นอะไรที่ทำให้เห็นภาพมาก เป็นการเล่าเรื่องที่จะช่วยให้นักศึกษาแพทย์และพยาบาลเห็นภาพได้อย่างชัดเจน		
- This straightforward chronological storytelling is good and easy to understand. It's very visually impactful and will clearly help medical and nursing students visualize the situation.		
2. ภาพยนตร์สารคดีสามารถสร้างความสะเทือนใจได้หรือไม่	5 คน (100%)	0 คน (0%)
2. Can the documentary film evoke emotion?	5 people (100%)	0 people (0%)
- สามารถสร้างความสะเทือนใจได้ ด้วย footage ที่มีสถานการณ์หลากหลาย		
Yes, it can evoke emotion through footage with various situations.		
3. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ข้อคิดที่ได้นำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่	5 คน (100%)	0 คน (0%)
3. Can the documentary film provide lessons that can be applied to daily life?	5 people (100%)	0 people (0%)
- ด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ดูแล้วเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ทำให้รู้ว่าโรค ๆ นั้นมันมีมากขึ้น ทำให้เราตระหนักและต้องเตรียมใจมากขึ้น		
- Based on real events, it clearly shows the progression of the disease, raising awareness and highlighting the growing prevalence of this illness. It makes us realize the need to be prepared.		
4. ภาพยนตร์สารคดีมีความน่าสนใจได้หรือไม่	5 คน (100%)	0 คน (0%)
4. Is the documentary film interesting?	5 people (100%)	0 people (0%)

คำถามสัมภาษณ์	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
(Interview Question)	Agree	Disagree
- น่าสนใจมากต่อวงการแพทย์เพราะได้เห็นทุกระยะของโรคอัลไซเมอร์ ประชาชนทั่วไปที่นึกภาพไม่ออกว่าคนไข้ที่มีอาการจริง ๆ มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร		
- It is very interesting to the medical community because it shows every stage of Alzheimer's Disease. The general public, who may not be able to imagine how patients with the disease change, can now see it clearly.		
5. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ความเข้าใจการดูแลผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ได้หรือไม่	5 คน (100%)	0 คน (0%)
5.Can the documentary film help understand the care of Alzheimer's Patients?	5 people (100%)	0 people (0%)
- สารคดีเรื่องนี้เห็นความเปลี่ยนแปลงได้ชัดมาก แพทย์และพยาบาลสามารถนำไปสังเกตและปรับใช้ในการดูแลคนไข้ได้		
- This documentary film clearly shows the changes, allowing doctors and nurses to observe and apply it when caring for patients.		
6. ภาพยนตร์สารคดีสามารถให้ความเข้าใจชีวิตของผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ได้หรือไม่	5 คน (100%)	0 คน (0%)
6. Can the documentary film provide insight into the life of Alzheimer's Patients?	5 people (100%)	0 (0%)
- สามารถให้ความเข้าใจชีวิตของผู้ดูแลจากฟุตเทจและการเล่าเรื่อง แต่ไม่ต้องสร้างอารมณ์มาก เพราะข้อมูลทางการแพทย์ไม่ต้องการความรู้สึกแบบละคร		
- Documentary film and storytelling provide insight into the lives of caregivers. However, it doesn't need to be overly emotional because medical information doesn't require dramatic flair.		

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ให้เห็นแตกต่างกันระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดีกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโรคอัลไซเมอร์ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดี เห็นว่าการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สารคดีมีความเหมาะสม (85%) ความเหมาะสมของภาพและวิธีการลำดับอยู่ในระดับ 57% ส่วนด้านเสียงยังมีข้อบกพร่องอยู่ถึง 57% โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เสียงพูดบรรยายยังไม่มีความเป็นธรรมชาติ บางช่วงควรดัดเสียงเพื่อให้ผู้ชมได้ฟังเสียงบรรยากาศ และตีความด้วยตนเอง ในด้านของเพลงประกอบสามารถเลือกใช้เพลงที่มีเนื้อร้องช่วยบรรยายเรื่องราวได้ ในด้านความสะท้อนอารมณ์สามารถทำได้ในระดับ 71% ในด้านของข้อคิด ความน่าสนใจอยู่ในระดับดี (100%) ส่วนการบอกเล่าเรื่องราวการดูแลผู้ป่วยและมุมมองชีวิตของผู้ดูแลอยู่ในระดับ 57% ผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญโรคอัลไซเมอร์ให้เห็นทั้งวิธีการเล่าเรื่อง สารความรู้และข้อคิดของภาพยนตร์อยู่ในระดับดีมาก (100%)

7. การอภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

7.1 อภิปรายผล

ในด้านการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์สารคดี ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของอูรุพงศ์ รักษาสัตย์ ด้วยการสร้างสารคดี ที่นำเสนอข้อมูลความเป็นจริงอย่างเจาะลึก มุ่งให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ความรู้สึกไปพร้อมกับเนื้อหาสาระ จึงใช้เรื่องราวในเชิงอารมณ์ความรู้สึกของข้าพเจ้าผสมไปกับความรู้ความเข้าใจของโรคอัลไซเมอร์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมรับรู้ถึงข้อมูลในระดับมิติที่ลึกซึ้ง ซึ่งเรียกว่ารูปแบบ “บันทึกคดี” คือความรู้ควบคู่ความบันเทิง เพื่อลดความเป็นวิชาการลง ในส่วนของขั้นตอนการผลิต ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ ภานุ อารี ในการเลือกประเด็นโรคอัลไซเมอร์ ซึ่งเป็นโรคที่กำลังได้รับความสนใจเพราะเป็นภาวะโรคที่กำลังมีจำนวนเพิ่มขึ้นในสังคมไทยและใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบตรงไปตรงมา เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลง ไปตาม 3 ระยะของ โรคอัลไซเมอร์ ดังที่ค้นคว้าข้อมูลมา ผู้วิจัยเลือกวิธีการนำเสนอเป็นสารคดีเชิงบรรยาย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวอย่างเรียบง่าย ประกอบกับข้อมูลภาพที่บันทึกไว้ในอดีต มีการเล่าเรื่องเชิงสารคดีบทกวี เช่น ในฉากที่แม่ได้เสียชีวิตลง ผู้วิจัยใช้ภาพของแมลงเม่าบินขึ้นบนท้องฟ้าและภาพคลื่นน้ำ เพื่อให้ผู้ชมตีความเชิงกวีว่า แม่ได้จากโลกนี้ไปแล้ว นอกจากนี้บางส่วนใช้วิธีสารคดี

เชิงอัตวิสัย โดยเป็นการจัดฉากถ่ายทำใหม่เพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งสามารถทำได้อย่างแนบเนียนผู้ชมไม่รู้สึกรู้สีกต่อสถานการณ์แสดงนั้น

ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างนี้สะท้อนถึงมุมมองและความคาดหวังที่แตกต่างกันต่อภาพยนตร์สารคดี เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์คาดหวังกลวิธีในการเล่าเรื่องที่แปลกใหม่ มีการตัดต่อที่มีความซับซ้อนรวมถึงมีสุนทรียะและศิลปะภาพยนตร์ชั้นสูง แตกต่างกับผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ ที่ไม่ได้ต้องการศิลปะภาพยนตร์ชั้นสูง แต่ต้องการการเล่าเรื่องที่ไม่มีความซับซ้อน เข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องเคนอารมณ์และความรู้สึกเพราะเป็นเรื่องจริง ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมความเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยได้ง่าย และชัดเจน ทำให้เห็นว่าการผลิตสารคดีควรต้องวางเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการนำเสนอในเชิงศิลปะภาพยนตร์หรือนำเสนอเพื่อความรู้ขึ้นเป็นประโยชน์ทางการแพทย์ ซึ่งแนวทางของภาพยนตร์สารคดีทางการแพทย์ในอนาคต หากใช้ศิลปะภาพยนตร์ผสมผสานเข้ากับสาระความรู้ก็จะทำให้สารคดีมีความน่าสนใจ สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากกว่าที่จะนำเสนอเป็นวิดีโอทางการแพทย์เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคอัลไซเมอร์ให้ความเห็นตรงกันว่า สามารถนำภาพยนตร์เรื่องนี้ไปฉายให้ความรู้กับนักศึกษาแพทย์และพยาบาลรวมถึงประชาชนทั่วไป

7.2 สรุปผล

7.2.1 ผู้วิจัยสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโรคอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดีได้ โดยนำเรื่องราวของตนเองที่ดูแลแม่ที่ป่วยเป็นโรคอัลไซเมอร์มากกว่า 10 ปี โดยนำภาพถ่ายและภาพวิดีโอที่บ้านที่กไว้มาร้อยเรียงและเขียนขึ้นเป็นบทภาพยนตร์จากการศึกษาข้อมูลทางการแพทย์ให้สารคดีนั้นมีความถูกต้องทางการแพทย์ให้ความรู้ความเข้าใจต่อผู้ชม แสดงให้เห็นอาการความเปลี่ยนแปลงของโรคอัลไซเมอร์ทั้ง 3 ระยะ เป็นภาพยนตร์สารคดีความยาว 20 นาที

7.2.2 ผู้วิจัยสามารถถ่ายทอดความทรงจำของข้าพเจ้าในการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยอัลไซเมอร์ผ่านภาพยนตร์สารคดี ซึ่งนอกเหนือจากการบอกเล่าด้านข้อมูลแล้ว ภาพยนตร์ยังบอกเล่าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคอัลไซเมอร์ว่ามีความรู้สึกอย่างไรและจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาสามารถสร้างมุมมองชีวิตให้กับผู้ดูแลและถ่ายทอดไปยังผู้ชมได้

7.2.3 การประเมินผลงานภาพยนตร์สารคดีโดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มภาพยนตร์สารคดีจัดอยู่ในเกณฑ์ผ่าน มีเพียงด้านการใช้เสียงประกอบเท่านั้นที่ยังไม่มีความเหมาะสม ส่วนผู้เชี่ยวชาญด้านแพทย์ให้ความเห็นผ่านในระดับดีมากทุกข้อสามารถเผยแพร่ภาพยนตร์ให้กับนักศึกษาแพทย์และประชาชนทั่วไปเข้าใจโรคนี้ได้ดียิ่งขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ผู้วิจัยสามารถนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์สารคดี และผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ด้านโรคอัลไซเมอร์นำไปปรับแก้ไขผลงานภาพยนตร์ให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมได้ ด้วยการใช้เสียงที่ให้อารมณ์ก็สามารถทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมมากกว่าการใช้เสียงบรรยายตลอดทั้งเรื่อง นอกจากนี้การตัดต่อยังเปรียบเสมือนกับการสร้างเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ได้จึงมีหนทางในการเล่าเรื่องได้อีกมากมาย

7.3.2 สำหรับนักสร้างสรรค์ภาพยนตร์ สามารถบันทึกภาพถ่ายและภาพวิดีโอและนำมาร้อยเรียงเป็นเรื่องราว สารคดี เพื่อบันทึกความเปลี่ยนแปลงของโรคต่าง ๆ โดยสามารถนำงานวิจัยนี้เป็นแนวคิดการทำงานและต่อยอดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Aree, P. (2021). *Documentary film production: Teaching materials for advance film production*. Sukhothai Thammathirat University Press. (in Thai)
- Doughty, R., & Etherington-Wright, C. (2018). *Understanding film theory* (2nd ed.). Red Globe Press.

- Srinim, N., & Nontaput, T. (2017). Professional Care for Patients with Dementia at Home. *EAU Heritage Journal Science and Technology*, 11(2), 82–89.
<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSci/article/view/89796> (in Thai)
- Phonphong, S. (2006). *Creative Sequencing for Video Production*. Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Raksasatt, U. (2018). *Record of the making of the documentary film, Bucha* [Research report]. Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University.
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:166419 (in Thai)
- Rungcharoenpong, K. (2014). *Basic knowledge of Radio and Television*. Thammasat University Press. (in Thai)
- Chansirikarnjana, S. (2014). *Extend your brain life: Your brain will last longer if you take care of it from today*. More of Life Publishing. (in Thai)
- Suttilak, C., Wirojratana V., Puwarawuttipanit, W., & Cheewakriengkrai L. (2019). Factors Predicting Health Status of Caregivers of the Elderly with Dementia. *Journal of the Royal Thai Army Nursing, Master of Nursing Science Program in Geriatric Nursing*, 19(1), 191-200.
<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/121955> (in Thai)
- Tancharoenrat, A. (2010). Alzheimer's Disease. *Journal of Education and Innovation*, 12(2), 169–182.
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9285 (in Thai)
- Weerasan, C. (2017). Documentary film production with visual storytelling. *Silpakorn University Journal*, 37(2), 19-30. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/94810> (in Thai)